

<Titel> Module 8: DUTO-proces Ter beschikking stellen

<inleiding> Het DUTO-proces ter beschikking stellen omvat de activiteiten die nodig zijn om overheidsinformatie te leveren aan gebruikers ten behoeve van (her)gebruik.

<Kop> Procesbeschrijving

Het DUTO-proces ter beschikking stellen hangt samen met andere DUTO-processen. Het wordt voorafgegaan door registratie. Informatie moet geregistreerd zijn om beschikbaar gesteld te kunnen worden. En voorafgaand aan ter beschikkingstelling kan het nodig zijn om informatie eerst te migreren. Bijvoorbeeld naar een publicatieplatform van een organisatie zoals een website. Het proces bewaren is nodig om informatie door de tijd heen beschikbaar te houden. En de mogelijkheid om informatie ter beschikking te stellen bestaat totdat die informatie vernietigd is.

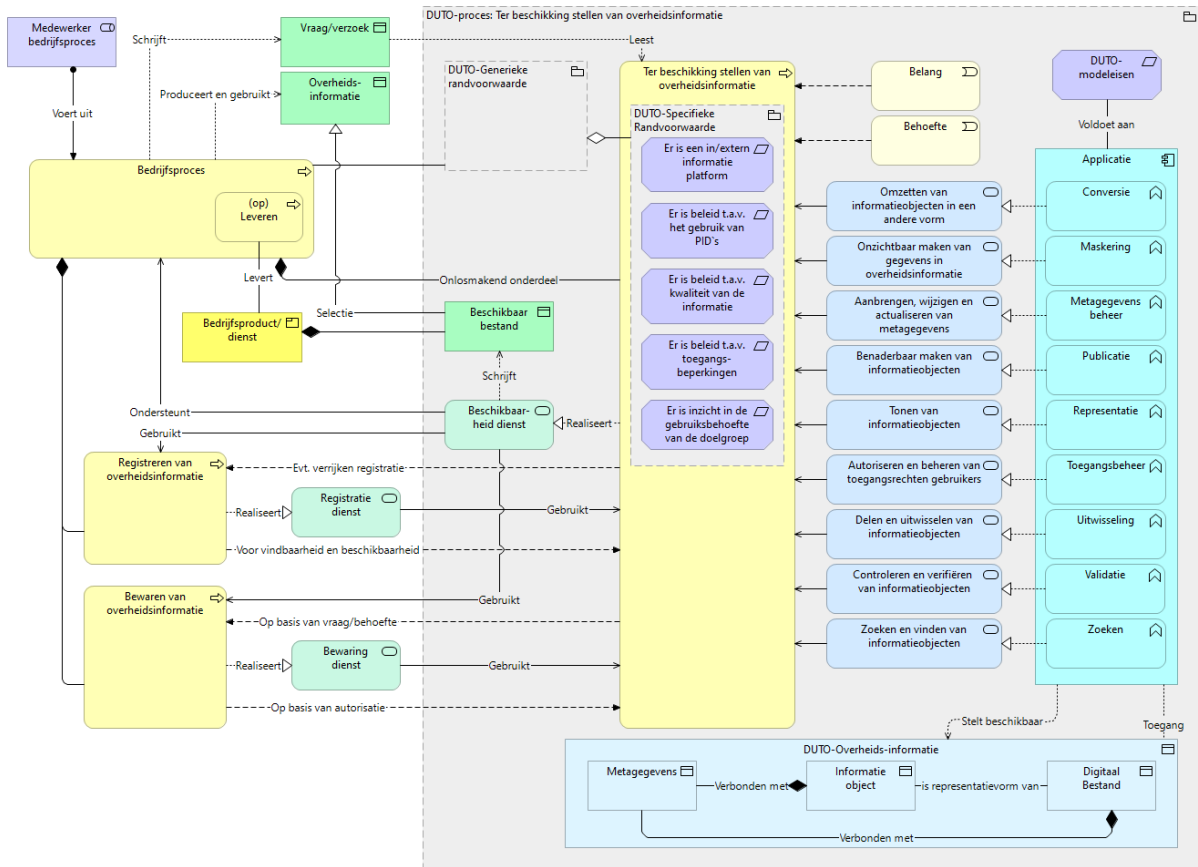
Een goede inrichting van het proces van ter beschikking stellen van informatie is noodzakelijk om gebruikers informatie in te laten zien als zij daartoe gerechtigd zijn. Een medewerker die een zaak behandelt, moet daarvan bijvoorbeeld het dossier kunnen inzien. Het kan zijn dat informatie ook gedeeld wordt met andere overheidsorganisaties in het kader van een ketensamenwerking. En misschien mag de aanvrager van een vergunning gedurende het proces bepaalde informatie inzien. Ook interne toezichthouders moeten toegang krijgen om hun toezicht te kunnen uitoefenen. Daarnaast is er informatie die openbaar gemaakt wordt in het kader van de Woo of de Archiefwet.

Ter beschikking stellen van informatie dient in alle redelijkheid te gebeuren en op een manier die aansluit op de verwachtingen die gebruikers hebben. Waar informatie op verzoek beschikbaar wordt gesteld, worden gebruikers redelijkerwijs niet geconfronteerd met barrières, zoals (hoge) kosten of lange doorlooptijden. Door een proactieve benadering en het wegnemen van barrières bij het ter beschikking stellen van informatie kan worden voldaan aan wet- en regelgeving. Denk aan het binnen de gestelde termijnen beantwoorden van Woo- of informatieverzoeken of aan hergebruik van informatie in het kader van de Wet hergebruik overheidsinformatie. Dit kan ook bijdragen aan de effectieve en efficiënte uitvoering van taken. Het (proactief) beschikbaar maken van informatie draagt daarnaast bij aan een transparante overheid.

Overheidsinformatie kan in verschillende vormen voor verschillende doelen beschikbaar gesteld worden. Daarbij wordt de gekozen vorm mede bepaald door het doel waarvoor overheidsinformatie beschikbaar wordt gesteld. Zo kan informatie in de vorm van [linked open data](#) beschikbaar worden gesteld, als het doel is om informatie uit verschillende collecties aan elkaar te kunnen relateren. En informatie die voor gebruik door machines bedoeld is, wordt op een andere manier beschikbaar gesteld dan informatie die door mensen gelezen gaat worden.

De inrichting van het DUTO-proces Ter beschikking stellen en de samenhang van dit proces met andere DUTO-processen wordt visueel weergegeven in plaat 8.1.

<Uitklapmenu> Plaat 8.1: Het DUTO-proces Ter beschikking stellen

<Pagina> Functies

Ter beschikking stellen wordt gerealiseerd door negen DUTO-functies die hieronder nader worden toegelicht in de context van dit DUTO-proces. De volgorde die hierbij wordt aangehouden, is niet dwingend.

<Uitklapmenu> Conversie

Het kan nodig zijn om informatieobjecten te converteren naar een formaat dat beter aansluit bij het beoogde gebruik. Zo kunnen afbeeldingen beschikbaar gesteld worden in een minder zwaar formaat dan wat wordt gebruikt voor preservatie, om deze afbeeldingen sneller te kunnen weergeven of downloaden.

<Uitklapmenu> Maskering

Het kan nodig zijn om (delen van) informatieobjecten niet beschikbaar te stellen, bijvoorbeeld op grond van een beperking die wordt gesteld vanuit de Woo. Deze informatie wordt dan onzichtbaar gemaakt (gelakt), maar zorgt er wel voor dat de overige informatie wel beschikbaar kan worden gesteld. Waar (delen van) informatieobjecten gemaskeerd worden, is het nodig om hierover transparant te zijn en duidelijk te maken aan de ontvanger wat er wel en wat er niet ter beschikking gesteld wordt, en waarom.

<Uitklapmenu> Metagegevensbeheer

Metagegevens die relevant zijn voor het proces van ter beschikking stellen, kunnen bijvoorbeeld betrekking hebben op het onderwerp, datering, trefwoorden, de archiefvormer en mogelijke andere betrokkenen, of mogelijke gebruikbeperkingen. Met behulp van deze gegevens kunnen informatieobjecten gevonden en geïnterpreteerd worden.

<Uitklapmenu> Publicatie

Informatieobjecten die gepubliceerd worden, moeten benaderbaar worden gemaakt voor gebruikers die daar recht op hebben. Dat kan bijvoorbeeld door de informatieobjecten op een locatie neer te zetten die kan worden bereikt door die gebruikers, en crawlers van zoekmachines die de informatieobjecten opnemen in zoekindexen. Het kan gaan om openbaar maken maar ook om het intern delen van informatieobjecten. Informatieobjecten zijn daarbij volledig en juist en voorzien van de nodige metagegevens.

<Uitklapmenu> Representatie

Beschikbaar gestelde informatieobjecten moeten op een passende manier worden weergegeven, bijvoorbeeld door middel van een viewer. In andere gevallen, zoals bij het beschikbaar stellen van grote gegevensverzamelingen, liggen andere oplossingen weer meer voor de hand, zoals downloads of API's. Het kan ook voorkomen dat er een visualisatie wordt gemaakt van gegevens (rendering en viewing).

<Uitklapmenu> Toegangsbeheer

Gebruikers die binnen de organisatie verantwoordelijk zijn voor het ter beschikking stellen van informatieobjecten, moeten de daarvoor benodigde rechten hebben. En andersom moeten gebruikers die binnen het proces van ter beschikking stellen geen verantwoordelijkheden hebben, daartoe ook geen rechten hebben. Gebruikers krijgen toegang tot de informatieobjecten overeenkomstig hun rechten en de van toepassing zijnde beperkingen. Bevoegdheden moeten op organisatorisch niveau (in een autorisatiematrix) en binnen applicaties (op basis van permissies) goed geregeld zijn.

<Uitklapmenu> Uitwisseling

Informatieobjecten (of metagegevens over informatieobjecten) kunnen worden gedeeld op een publicatieplatform (zoals een website of een portal), of tussen informatiesystemen onderling (binnen of buiten de eigen organisatie). Zodat beoogde gebruikers hierover kunnen beschikken.

<Uitklapmenu> Validatie

Het is nodig om de informatieobjecten die ter beschikking gesteld gaan worden, goed te controleren. Bijvoorbeeld op leesbaarheid of volledigheid.

<Uitklapmenu> Zoeken

Gebruikers moeten kunnen zoeken naar en in beschikbaar gestelde informatie. Het is daarom nodig om in een zoekfunctie te voorzien waarmee gebruikers op basis van metagegevens en indien mogelijk *full text* kunnen zoeken naar de informatie die zij nodig hebben en waar zij recht op hebben. Voorbeelden van mogelijke hulpmiddelen voor het vindbaar maken van informatieobjecten zijn een index of thesaurus.

<Pagina> Overwegingen bij implementatie

Bij het toepassen van randvoorwaarden en modeleisen voor het DUTO-proces Ter beschikking stellen kiezen organisaties een passend **<link naar generieke module> niveau van maatregelen</link>**. Deze keuze is gebaseerd op een organisatie-specifieke risicoanalyse en verschilt per toepassing. Verder kan het gekozen **<link> implementatiepatroon</link>** een rol spelen bij het vormgeven van dit DUTO-proces.

<Kop> Randvoorwaarden

De generieke randvoorwaarden (**>> link**) zijn van toepassing op het proces. Daarnaast zijn er de volgende aanvullende of specifieke randvoorwaarden:

- Er is een intern en/of extern platform waarop overheidsinformatie ter beschikking wordt gesteld.

- De duurzame toegankelijkheid van openbaargemaakte informatie wordt zo nodig gewaarborgd door unieke persistente identificatiecodes. Er is beleid waarin gedefinieerd staat hoe deze worden gevormd, worden beheerd en hoe de functionaliteit kan worden gewaarborgd. Zie: <https://www.pidwijzer.nl/>
- In zoverre dat niet is geregeld in generiek beleid, zijn er aanvullende uitgangspunten vastgelegd voor a) de kwaliteit van overheidsinformatie (en onderliggende gegevens) die beschikbaar worden gesteld; b) een afwegingskader voor het toepassen van toegangsbeperkingen; c) gebruiksbehoeften van de doelgroep die gebruik maakt van overheidsinformatie die ter beschikking wordt gesteld.

<Kop> Modeleisen

Om de DUTO-functies in te richten die het DUTO-proces ter beschikking stellen ondersteunen, is het nodig om onderstaande modeleisen te implementeren. Houd daarbij rekening met de prioritering op basis van de MoSCoW-methodiek (Must have, Should have, Could have, Won't have) die is toegekend in de kolom "MoSCoW". Deze weging is bedoeld ter referentie. Zie de <link>gebruiksaanwijzing bij het ontwerpstelsel voor meer informatie over de toepassing van de MoSCoW-prioritering. De modeleisen kunnen van toepassing zijn op een specifieke vakapplicatie, op een generieke DUTO-applicatie die DUTO-functionaliteit levert, of op een voorziening waarmee een aanbieder DUTO-processen uitvoert. Dat is afhankelijk van het gekozen <link> implementatiepatroon.

#	Eis	Functie	MoSCoW	Bronvermelding
T01	Het moet mogelijk zijn om informatieobjecten naar een geschikt of actueel bestandsformaat te converteren om de duurzame toegankelijkheid te waarborgen. De conversie vindt plaats zonder onacceptabel verlies van informatie.	Conversie	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.2.1
T02	Het moet mogelijk zijn om toegangs-, gebruiks- en beveiligingsmetagegevens te creëren en te onderhouden die beveiligde registraties van gebeurtenissen genereren voor informatieobjecten op elk aggregatieniveau. Daarmee kun je de toegang tot en het gebruik van informatieobjecten bijhouden (logging) en documenteren.	Metagegevens-beheer	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.2.3; NEN-ISO 16175-1:2020, R.3.1.4
T03	Het moet mogelijk zijn om metagegevens toe te voegen om toegang tot en gebruik van de informatieobjecten te faciliteren.	Metagegevens-beheer	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.1.2.1

#	Eis	Functie	MoSCoW	Bronvermelding
T04	Het moet mogelijk zijn om informatieobjecten waar dat gepast voor is, weer te geven in de omgeving waar ze zijn gevonden. Zonder dat een gebruiker extra handelingen hoeft te verrichten.	Publicatie	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.1.2
T05	Het moet mogelijk zijn gebruikers van hulpmiddelen te voorzien voor het opvragen en/of downloaden van informatieobjecten.	Publicatie	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.1.1
T06	Het moet mogelijk zijn om informatieobjecten Digitoegankelijk beschikbaar te stellen conform geldende wet- en regelgeving.	Representatie	M	Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid
T07	Het moet mogelijk zijn dat, indien er gebruik wordt gemaakt van websites en mobiele applicaties voor het beschikbaar stellen van informatieobjecten, deze Digitoegankelijk zijn conform geldende wet-en regelgeving.	Representatie	M	Tijdelijk besluit digitale toegankelijkheid overheid
T08	Het moet mogelijk zijn om beveiligings- en toegangsbeperkingen toe te passen conform de BIO (Baseline Informatiebeveiliging Overheid) , zodat gebruikers toegang krijgen tot informatieobjecten, in overeenstemming met hun rechten en zodat de inhoud van informatieobjecten beschermd wordt tegen toegang, wijziging of vernietiging door onbevoegden.	Toegangsbeheer	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.2.1; BIO, hoofdstuk 9 (Toegangsbeveiliging)
T09	Bij het ter beschikking stellen van gegevenssets moet het mogelijk zijn om daarbij een beschrijving beschikbaar te maken waarmee een gebruiker de gegevens op een goede manier kan interpreteren en gebruiken in een toepassing.	Validatie	M	Handreiking open data 2.0 (KOOP) 4.1

#	Eis	Functie	MoSCoW	Bronvermelding
T10	Het moet mogelijk zijn om op (selecties van) de informatieobjecten en de bijbehorende metagegevens te zoeken.	Zoeken	M	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.1.1
T11	Het is mogelijk om conversie van informatieobjecten naar een geschikt of actueel bestandsformaat in bulk uit te voeren.	Conversie	S	NEN-ISO 16175-1:2020, R.2.2.1
T12	Het is mogelijk dat er een gemaskeerde versie wordt gemaakt van een informatieobject, waarbij: a) gevoelige informatie aan het zicht wordt onttrokken, terwijl b) het oorspronkelijke informatieobject intact blijft en c) wordt bewerkstelligd dat de metagegevens die het maken van de gemaskeerde versie documenteren, worden gegenereerd en opgenomen.	Maskering	S	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.3.2
T13	Het is mogelijk dat er een uittreksel wordt gemaakt van een informatieobject, waarbij: a) gevoelige informatie wordt verwijderd, terwijl b) het oorspronkelijke informatieobject intact blijft en c) wordt bewerkstelligd dat de metagegevens die het maken van het uittreksel documenteren, worden gegenereerd en opgenomen.	Maskering	S	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.3.2
T14	Het is mogelijk om unieke persistente identificatiecodes aan te maken voor elke versie of manifestatie van een informatieobject.	Metagegevens beheer	S	FAIR-principe F1
T15	Het is mogelijk mechanismen te ondersteunen voor het maken van publicatieversies van informatieobjecten.	Publicatie	C	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.3.1
T16	Het is mogelijk om informatieobjecten en metagegevens beschikbaar te stellen op mobiele apparaten.	Representatie	C	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.1.4

#	Eis	Functie	MoSCoW	Bronvermelding
T17	Het is mogelijk voor gebruikers om gepersonaliseerde weergaven van zoekresultaten te configureren.	Representatie	C	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.1.5
T18	Het is mogelijk om informatieobjecten en/of (meta)gegevens beschikbaar te stellen voor gebruik door externe platformen, diensten en/of applicaties.	Uitwisseling	C	NEN-ISO 16175-1:2020, R.4.1.7
T19	Het is mogelijk bij het beschikbaar stellen van informatieobjecten en/of metagegegevens dat gebruikers terugmeldingen kunnen doen over de weergave en de kwaliteit.	Validatie	C	Handreiking open data 2.0 (KOOP) 4.1

CONCEPT